

ภาวะผู้นำคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร*

QUALITY LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE BANGKOK
SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICES

ณัฐริดา น้ามนต์ดี

Nuttida Nummondee

ชัยฤทธิ์ แสงสว่าง

Chairat Saengsawang

สนั่น ประจงจิตร

Sanan Prachongchit

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก, ประเทศไทย

Faculty of Liberal Arts' Krirk University, Bangkok, Thailand

E-mail: nuttida.krk2025@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร 2) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร และ 3) เพื่อยืนยันองค์ประกอบภาวะผู้นำคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน ซึ่งใช้ทั้งวิธีการทำวิจัยเชิงปริมาณ และใช้วิธีการทำวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า (1) องค์ประกอบภาวะผู้นำคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และรายด้านอยู่ในระดับมาก ส่วนผลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา สรุปได้ว่า ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำคุณภาพจะต้องมีวิสัยทัศน์ การติดต่อสื่อสาร การทำงานเป็นทีม การสร้างแรงบันดาลใจ และ การเน้นลูกค้าเป็นสำคัญ (2) ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร ได้ 7 องค์ประกอบ คือ 1) การมีวิสัยทัศน์ 2) การสื่อสารที่ดี 3) การทำงานเป็นทีม 4) การสร้างแรงบันดาลใจ 5) การให้ความสำคัญต่อกลุ่มเป้าหมาย 6) การบริหารอย่างมีระบบ และ 7) ประสิทธิภาพองค์กร (3) ผลการยืนยันองค์ประกอบภาวะผู้นำคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร ทั้ง 7 องค์ประกอบ มีความเหมาะสม และมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, ผู้บริหารสถานศึกษา, มัธยมศึกษา, กรุงเทพมหานคร

* Received 20 February 2025; Revised 30 July 2025; Accepted 1 August 2025

Abstract

The objectives of this research were to 1) investigate quality leadership factors of school administrators under the Bangkok Secondary Educational Service Area Offices; 2) analyze factors of quality leadership of the school administrators; and 3) confirm quality leadership factors of the school administrators. This research used a mixed methods research method, both quantitative and qualitative. The research results were as follows (1) The overall quality leadership factors of school administrators under the Bangkok Secondary Educational Service Area Offices were very high, while individual factors were high. As for the results from interviews with school administrators, it could be concluded that administrators with quality leadership should have vision, communication, teamwork, inspiration, and customer focus. (2) Analyses of quality leadership factors of school administrators under the Bangkok Secondary Educational Service Area Offices revealed seven factors: 1) vision, 2) good communication, 3) teamwork, 4) inspiration, 5) target group emphases, 6) systematic management, and 7) organizational effectiveness. (3) All mentioned seven quality leadership factors of school administrators under the Bangkok Secondary Educational Service Area Offices were confirmed as appropriate and were statistically significant correlated .05

Keywords: Leadership, School Administrators, Secondary Education, Bangkok

บทนำ

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อความสำเร็จของการบริหารและคุณภาพการจัดการศึกษา โดยเฉพาะในยุคปฏิรูปการศึกษาที่มุ่งพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ผู้บริหารจึงต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการ (Instructional Leadership) เพื่อกำหนดทิศทาง ส่งเสริม และสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ของครูและนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม การมีพฤติกรรมผู้นำที่เหมาะสม และการส่งเสริมบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ (พัชรี จงใจธรรม, 2562) (ศศิธร ศรีสวัสดิ์, 2564) ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำคุณภาพต้องมีวิสัยทัศน์กว้างไกล มองเห็นแนวทางแก้ไขปัญหาและการพัฒนา สามารถประสานความร่วมมือกับทุกฝ่าย ขับเคลื่อนโรงเรียนให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา ภาวะผู้นำคุณภาพเป็นกลไกสำคัญในการกำหนดเป้าหมาย พันธกิจ และทิศทางการดำเนินงาน เพื่อให้องค์กรบรรลุความสำเร็จ โดยผู้บริหารต้องมีความสามารถด้านการจัดองค์การ การออกแบบงาน การสร้างบรรยากาศการตัดสินใจร่วม การกระตุ้นแรงจูงใจ การแก้ปัญหาความขัดแย้ง การสร้างเอกภาพของทีม และการรักษาความสัมพันธ์กับบุคลากร นอกจากนี้ ผู้บริหารต้องมีทักษะการบริหารงานบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ ตั้งแต่การวางแผนกำลังคน การจัดสรรบุคลากรให้เหมาะสมกับงาน การเตรียมบุคลากรทดแทน จนถึงการพัฒนาและสนับสนุนศักยภาพบุคลากร (ทัศนันท์ ชุ่มชื่น และคณะ, 2564) องค์ประกอบสำคัญของภาวะผู้นำคุณภาพ ได้แก่ ความสามารถในการสนับสนุนและช่วยเหลือบุคลากร

ทักษะการสื่อสารที่ชัดเจน และการใช้แรงจูงใจเชิงบันดาลใจ ซึ่งมีผลต่อประสิทธิภาพขององค์กรอย่างมีนัยสำคัญ ในศตวรรษที่ 21 ที่การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ภาวะผู้นำคุณภาพต้องผสมผสานบทบาทผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) เพื่อขับเคลื่อนวัฒนธรรมองค์กรสู่แนวคิดและวิธีการใหม่ เน้นความคิดสร้างสรรค์ การเรียนรู้ และการปรับตัวอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะช่วยเสริมศักยภาพของโรงเรียนให้สามารถตอบสนองต่อความท้าทายและพัฒนาอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร
3. เพื่อยืนยันองค์ประกอบภาวะผู้นำคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed-Method Research) ในรูปแบบตามลำดับ (Sequential Explanatory Design) ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณก่อน และการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพภายหลังเพื่ออธิบายผลอย่างลึกซึ้ง

ขั้นแรก ผู้วิจัยทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบแนวคิด วัตถุประสงค์ สมมติฐาน และออกแบบเครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เครื่องมือทั้งสองผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน (ค่า $IOC \geq 0.67$) และทดลองใช้กับกลุ่มที่ใกล้เคียงตัวอย่างจริง 30 คน พบค่าความเชื่อมั่น Cronbach's Alpha = 0.91

ประชากรวิจัยประกอบด้วย ผู้อำนวยการ 119 คน รองผู้อำนวยการ 357 คน และครู 357 คน รวม 833 คน กำหนดขนาดตัวอย่างตามสูตรของ Krejcie, R. V. et al (1970) ได้ 413 คน ใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) แบ่งสัดส่วนตามขนาดโรงเรียน การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณใช้การแจกแบบสอบถามทั้งส่งด้วยตนเองและติดตามทางโทรศัพท์/ไปรษณีย์ ส่วนเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์แบบเผชิญหน้า บันทึกเสียง และถอดความเป็นลายลักษณ์อักษร

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติเชิงพรรณนา (ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) การทดสอบไคสแควร์ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์เพียร์สัน และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) ข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยสร้างรหัสและจำแนกประเด็นเพื่อนำมาเชื่อมโยงกับข้อมูลเชิงปริมาณ ขั้นสุดท้าย ใช้กระบวนการ Connoisseurship กับผู้เชี่ยวชาญ 9 ท่าน ผ่านการสัมมนาเชิงวิชาการเพื่อยืนยันองค์ประกอบภาวะผู้นำคุณภาพ ผลพบว่าองค์ประกอบทั้ง 7 ด้านมีความครอบคลุมเหมาะสม และสะท้อนภาวะผู้นำคุณภาพได้ชัดเจน

ผลการวิจัย

1. องค์ประกอบภาวะผู้นำคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 1 ภาวะผู้นำคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษา

อันดับ	ภาวะผู้นำคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	การมีวิสัยทัศน์	4.55	0.56	มากที่สุด
2	การติดต่อสื่อสาร	4.50	0.59	มาก
3	การทำงานเป็นทีม	4.45	0.61	มาก
4	การสร้างแรงบันดาลใจ	4.42	0.64	มาก
5	การเน้นลูกค้าเป็นสำคัญ	4.38	0.64	มาก
รวมเฉลี่ย		4.53	0.56	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ภาวะผู้นำคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร ในภาพรวม เฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D.=0.56) และ เมื่อพิจารณาเป็นด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ($\bar{X} = 4.55$, S.D.=0.56) ด้านการติดต่อสื่อสาร ($\bar{X} = 4.50$, S.D.=0.59) ด้านการทำงานเป็นทีม ($\bar{X} = 4.45$, S.D.=0.61) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ($\bar{X} = 4.42$, S.D.=0.64) และด้านการเน้นลูกค้าเป็นสำคัญ ($\bar{X} = 4.38$, S.D.=0.64) ตามลำดับ

2. องค์ประกอบภาวะผู้นำคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร จากแบบสัมภาษณ์

ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำคุณภาพเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารในยุคปฏิรูปการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้บริหารหรือเป็นผู้นำคุณภาพทางการศึกษาที่มีความรู้ ความสามารถ มีพฤติกรรมเฉพาะหลายประการที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ พฤติกรรมของผู้บริหารย่อมมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับปริมาณคุณภาพ สามารถบริหารจัดการการศึกษาในหน่วยงานนั้นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ผู้วิจัยจึงนำคำสัมภาษณ์ของผู้บริหารสถานศึกษามาเป็นแนวทางสำหรับการประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษา มีผู้บริหารสถานศึกษาหลายคนได้กล่าวว่างค์ประกอบของภาวะผู้นำคุณภาพไว้หลายด้านซึ่งได้สังเคราะห์จากประเด็นสัมภาษณ์ของ 1) ดร.ธีร ภาวักนันท, 2) นายศรายุทธ ธิศรีชัย, 3) ดร.ขจิตพันธ์ สุวรรณสิริภักดิ์, 4) นายวิธาน พรหมสินธุศักดิ์, 5) ดร.นฤเทพ ใจสุทธิ, 6) ดร.วีระเชษฐ์ ฮาดวิเศษ, 7) นายพงษ์ศักดิ์เกียรติการค้า, 8) นางอังสนา ตั้งตระกูล และ 9) นายอิสินธร เดชคุ้ม ซึ่งมีองค์ประกอบที่สอดคล้องกันดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การสังเคราะห์ประเด็นสัมภาษณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา

องค์ประกอบภาวะผู้นำคุณภาพ	ผู้บริหารสถานศึกษา									ความถี่
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
1. การมีวิสัยทัศน์	P	P	P	P	P	P	P	P	P	9*
2. การสร้างแรงบันดาลใจ	P	P	P	P	P	P	P	P	P	9*
3. การมุ่งเน้นลูกค้ำเป็นสำคัญ	P	P	P	P	P	P	P	P	P	9*
4. การใช้เทคโนโลยี	P		P	P						3
5. คุณธรรมจริยธรรม	P	P				P	P			4
6. การพัฒนาบุคลากร	P			P	P	P				4
7. การสื่อสาร	P	P	P	P	P	P	P	P	P	9*
8. ผู้นำการเปลี่ยนแปลง					P	P	P	P		4
9. การทำงานเป็นทีม	P	P	P	P	P	P	P	P	P	9*
10. ความคิดสร้างสรรค์			P			P		P		3

จากตารางที่ 2 พบว่าจากการสังเคราะห์ประเด็นสัมภาษณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ประเด็นสัมภาษณ์ “ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำคุณภาพจะต้องมีองค์ประกอบหรือพฤติกรรมด้านใดบ้าง” พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 9 คน กล่าวไว้ซ้ำกันทั้ง 5 ด้าน ที่ผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับสถานศึกษา โดยนำมาเป็นแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมของผู้นำให้ประสบความสำเร็จและถือว่าภาวะผู้นำคุณภาพ เพื่อให้สถานศึกษาบรรลุเป้าหมาย ผู้วิจัยจึงนำเอาพฤติกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษากล่าวไว้ซ้ำกันมาเป็นภาวะผู้นำคุณภาพ และกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาภาวะผู้นำคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร 5 ด้าน ดังนี้ 1) การมีวิสัยทัศน์ 2) การเน้นลูกค้ำเป็นสำคัญ 3) การสร้างแรงบันดาลใจ 4) การติดต่อสื่อสาร และ 5) การทำงานเป็นทีม

3. การยืนยันองค์ประกอบภาวะผู้นำคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร ทั้ง 7 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การมีวิสัยทัศน์ ผู้บริหารสามารถกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการบริหารงานได้ชัดเจน มีความมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการพัฒนาสิ่งต่างๆ ได้อย่างชัดเจน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและกระตุ้นให้ร่วมกันนำพันธกิจ นโยบายไปสู่การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ ดำเนินการพัฒนาสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับความต้องการของครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ส่งเสริมและสนับสนุนครูและบุคลากรใช้ความรู้ความสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้เต็มตามศักยภาพ แสวงหาและใช้ความรู้ความสามารถในการบริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง แสวงหาวิธีการแก้ปัญหาการบริหารสถานศึกษาได้ถูกต้องเหมาะสม สามารถบริหารจัดการความขัดแย้งในการบริหารสถานศึกษาได้ และมีความรู้ความสามารถในการบริหารงานและนำองค์กรสู่ความสำเร็จ

2. การสื่อสารที่ดี ผู้บริหารมีการติดต่อประสานสัมพันธ์กับเครือข่ายเพื่อให้เกิดความร่วมมือด้านการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา สามารถสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ ข่าวสาร ข้อมูลต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง รวดเร็วและทันต่อเหตุการณ์ มีความสามารถในการสื่อสารและชี้แจงรายละเอียดให้ครู บุคลากร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอก ปรับปรุงและพัฒนาทักษะการสื่อสารและส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อความสะดวกรวดเร็วสอดคล้องในยุคสังคมแห่งการเรียนรู้ ให้ข้อมูลข่าวสารที่ชัดเจน น่าเชื่อถือ สร้างความเชื่อมั่นให้แก่ครู บุคลากร นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน ชี้แจงรายละเอียดภาระงานของครูและบุคลากรได้ชัดเจน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีสามารถแก้ปัญหาได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ มีความเข้าใจในความต้องการของครู บุคลากร ผู้ปกครอง และองค์กรภาคีเครือข่าย สามารถเลือกใช้วิธีการและช่องทางการสื่อสารได้อย่างเหมาะสมและส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรติดต่อสื่อสารแบบสองทางได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การทำงานเป็นทีม ผู้บริหารสามารถพัฒนาระบบการวางแผนร่วมกันในการปฏิบัติงานและการทำงานเป็นทีม เสนอแนะวิธีการทำงานร่วมกันอย่างเหมาะสมเพื่อให้ครูและบุคลากรปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง มีแผนการดำเนินงานและคัดเลือกคนที่มีความสามารถตรงกับภาระงานที่มอบหมายในการทำงานเป็นทีม ใช้กระบวนการกลุ่มและเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเสนอแนะในการทำงาน สนับสนุนการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วมให้ความเชื่อมั่นและสร้างแรงจูงใจในการทำงานเป็นทีมโดยคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคล มีปฏิสัมพันธ์กันทางบวก ร่วมกันคิดวิเคราะห์ แก้ไขปัญหา ระดมสมอง แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน บริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์และเน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วม ดำเนินการร่วมกันแก้ปัญหาด้วยความเชื่อมั่นและมีเป้าหมายร่วมกัน สามารถนำนโยบายสู่การปฏิบัติทำให้สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ด้วยการทำงานเป็นทีม มีความเข้าใจและมีความเชื่อมั่นในความสามารถของครูและบุคลากรในการทำงานร่วมกันเป็นอย่างดีเพื่อให้องค์กรประสบความสำเร็จ

4. การสร้างแรงบันดาลใจ ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรเลือกแนวทางในการปฏิบัติงานตามความรู้ความสามารถของตน กำหนดให้มีระบบการพิจารณาความดีความชอบของครูและบุคลากรเป็นที่ยอมรับและเข้าใจชัดเจน สร้างขวัญกำลังใจที่ดีในการปฏิบัติงานและยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรพัฒนาตนเองให้เป็นที่ยอมรับและชื่นชมในสถานศึกษา สามารถจัดสวัสดิการที่มีคุณภาพให้กับบุคลากรอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมสนับสนุนและกระตุ้นให้ครูและบุคลากรนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการพัฒนาการปฏิบัติงานของตนได้

5. การให้ความสำคัญต่อกลุ่มเป้าหมาย หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหารที่ให้ความสำคัญแก่กลุ่มเป้าหมายและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา กำหนดเป้าหมายความต้องการร่วมกันระหว่างบ้านกับสถานศึกษา สำนวความต้องการและความพึงพอใจของนักเรียนในการส่งเสริมและสนับสนุนด้านการจัดการเรียนการสอน ให้ความสำคัญของการพัฒนานักเรียนเป็นสำคัญเพื่อให้ผู้ปกครองและชุมชนเกิดความมั่นใจ สร้างความเชื่อมั่นให้ผู้ปกครองและชุมชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของสถานศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสถานศึกษา มีการพัฒนาคุณภาพนักเรียนตามความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน

6. การบริหารอย่างมีระบบ หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหารที่สามารถนํานโยบายสู่การปฏิบัติทำให้สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สามารถจัดสวัสดิการที่มีคุณภาพให้กับบุคลากรอย่างเป็นระบบ กำหนดเป้าหมายความต้องการร่วมกันระหว่างบ้านกับสถานศึกษา มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีสามารถแก้ปัญหาได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ และกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนเพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

7. ประสิทธิภาพองค์กร หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารงานและนำองค์กรสู่ความสำเร็จ มีความเข้าใจและมีความเชื่อมั่นในความสามารถของครู และบุคลากรในการทำงานร่วมกันเป็นอย่างดีเพื่อให้องค์กรประสบความสำเร็จ มอบรางวัลให้กับครูและบุคลากรที่มีผลงานดีเด่น มีแผนการดำเนินงานและคัดเลือกคนที่มีความสามารถตรงกับภาระงานที่

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการทดสอบไคสแควร์ (Chi-square Test)

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	9.750 ^a	12	.041
Likelihood Ratio	9.731	12	.010
Linear-by-Linear Association	.490	1	.038
N of Valid Cases	9		

จากตารางที่ 3 พบว่า การทดสอบไคสแควร์ พบว่าค่าตัวสถิติทดสอบไคสแควร์เท่ากับ 9.750 และค่า Sig < 0.05 หมายความว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร ทั้ง 7 องค์ประกอบ มีความสัมพันธ์กันตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 9 คน ความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาขององค์ประกอบภาวะผู้นำคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับ “มากที่สุด” โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ และด้านการเน้นลูกค้าเป็นสำคัญ ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและการสัมภาษณ์เชิงลึกสะท้อนตรงกันว่า ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำคุณภาพต้องมีความชัดเจนในทิศทางการบริหาร สื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างทีมงานที่เข้มแข็ง กระตุ้นแรงจูงใจ และให้ความสำคัญต่อผู้รับบริการทางการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับบทบาทผู้บริหารตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่เน้นการศึกษาตลอดชีวิต การมีส่วนร่วมของสังคม และการพัฒนาการเรียนรู้
อย่างต่อเนื่อง

1. การมีวิสัยทัศน์ การมีวิสัยทัศน์เป็นองค์ประกอบที่ได้คะแนนสูงสุด แสดงว่าผู้บริหารมีความสามารถในการกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และแนวทางการพัฒนาอย่างชัดเจน พร้อมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการปรับปรุงงาน สอดคล้องกับ Sallis (1993) และ Lewis et al (1994) ที่ชี้ว่า ผู้นำคุณภาพต้องสามารถกำหนดวิสัยทัศน์และสื่อสารให้บุคลากรทุกระดับยอมรับและปฏิบัติร่วมกัน วิสัยทัศน์ดังกล่าวทำให้การดำเนินงานของสถานศึกษามีทิศทางและเป้าหมายที่ชัดเจน

2. การติดต่อสื่อสาร ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำคุณภาพต้องสื่อสารได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว ชัดเจน และน่าเชื่อถือ รวมถึงการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสาร สามารถชี้แจงภาระงานและแนวทางปฏิบัติแก่ครู บุคลากร นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนได้อย่างครบถ้วน แนวคิดนี้สอดคล้องกับทัศนวิสัย (2550) ที่ระบุว่าความสามารถด้านการสื่อสารเป็นหนึ่งในเก้าคุณลักษณะสำคัญของผู้นำคุณภาพ เพราะการสื่อสารที่ดีช่วยสร้างความเข้าใจ ลดความขัดแย้ง และเพิ่มความเชื่อมั่นในองค์กร

3. การทำงานเป็นทีม การทำงานเป็นทีมมีบทบาทสำคัญต่อการบริหารโรงเรียนอย่างมีส่วนร่วม ผู้บริหารต้องสร้างระบบการวางแผนร่วม เปิดโอกาสให้บุคลากรแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและตัดสินใจร่วมกัน พร้อมสนับสนุนให้สมาชิกทีมใช้ศักยภาพของตนอย่างเต็มที่ ทีมมองว่าทีมที่มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน พร้อมปฏิสัมพันธ์เชิงบวก จะสร้างผลงานที่มีประสิทธิภาพ ที่ชี้ว่าการพึ่งพาและการประสานงานในทีมช่วยสร้างผลงานที่สร้างสรรค์มากกว่าการทำงานแบบแยกส่วน

4. การสร้างแรงบันดาลใจ ผู้บริหารที่สามารถสร้างแรงบันดาลใจจะส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมีขวัญกำลังใจ ยอมรับความแตกต่าง และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ผ่านการจัดระบบประเมินและให้รางวัลที่เป็นธรรม การ สนับสนุนสวัสดิการที่มีคุณภาพ และการเปิดโอกาสให้บุคลากรใช้ความรู้และประสบการณ์เพื่อพัฒนาการทำงาน สอดคล้องกับSallis (1993) ที่ระบุว่าผู้นำคุณภาพต้องสร้างแรงจูงใจ สนับสนุนบุคลากร และเป็นผู้นำการพัฒนาที่ เน้นคุณภาพโดยรวม

5. การเน้นลูกค้าเป็นสำคัญ แม้จะเป็นองค์ประกอบที่ได้คะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด แต่ยังคงอยู่ในระดับมาก แสดงว่าผู้บริหารให้ความสำคัญต่อผู้รับบริการทางการศึกษา ได้แก่ นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ผ่านการสำรวจความต้องการ การสร้างความเชื่อมั่น และการเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน การดำเนินงาน ที่มองว่าการบริการต้องสร้างความพึงพอใจอย่างเสมอภาค ตรงเวลา เพียงพอ และต่อเนื่อง ซึ่งในบริบทสถานศึกษา หมายถึงการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชนอย่างแท้จริง

2. ผลการวิเคราะห์ห้องค์ประกอบภาวะผู้นำคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร

พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรทั้ง 50 ตัวแปร ภายหลังจากการสกัดองค์ประกอบด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principal Component Analysis) ได้ตัวแปรทั้งสิ้นจำนวน 14 ตัวแปร โดยที่แต่ละตัวแปรมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากกว่า 0.50 ขึ้นไป ได้ 7 องค์ประกอบ คือ 1) การมีวิสัยทัศน์ 2) การสื่อสารที่ดี 3) การทำงานเป็นทีม 4) การสร้างแรงบันดาลใจ 5) การให้ความสำคัญต่อกลุ่มเป้าหมาย 6) การบริหารอย่างมีระบบ และ 7) ประสิทธิภาพองค์กร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทงองค์ประกอบมีความสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของการ

บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร อีกทั้งภาวะผู้นำคุณภาพของผู้บริหารส่งผลต่อการบริหารจัดการในสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีเป้าหมายสำคัญเพื่อการพัฒนาการศึกษาให้ผู้เรียนมีทักษะในศตวรรษที่ 21 ได้ทำการศึกษาคุณลักษณะของการเป็นนักบริหารมืออาชีพในยุคไทยแลนด์ 4.0 ประกอบด้วย 1) มีวิสัยทัศน์ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีวิสัยทัศน์อันกว้างไกล 2) กล้าตัดสินใจ 3) ไวต่อข้อมูล 4) เกิดทุนความซื่อสัตย์ 5) คัดสรรเทคนิควิธีการทำงาน 6) ประสานสืบทอด 7) มีจิตยึดมั่นในความสามัคคีปรองดองสมานฉันท์ 8) ผลักดันจูงใจเพื่อนร่วมงาน 9) ทนทานต่อปัญหาและอุปสรรค 10) รู้จักยืดหยุ่นตามเหตุการณ์

3. ผลการยืนยันองค์ประกอบภาวะผู้นำคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร

ผลการยืนยันองค์ประกอบภาวะผู้นำคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยกระบวนการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จำนวน 9 คน แล้ววิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) นำมาให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณายืนยันภาวะผู้นำคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร ประเด็นความเหมาะสมพบว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร ทั้ง 7 องค์ประกอบ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 โดยมีข้อเสนอแนะที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ให้นำองค์ประกอบของภาวะผู้นำคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร ไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าองค์ประกอบภาวะผู้นำคุณภาพที่ 7 องค์ประกอบ มีความสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษา อีกทั้งที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีทักษะภาวะผู้นำคุณภาพจะมีผลต่อการบริหารสถานศึกษาทั้งระบบ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่จะมีส่วนสำคัญในด้านการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมีอิทธิพลต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่เกิดจากการบริหาร ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำคุณภาพ ทั้ง 7 องค์ประกอบ คือ 1) การมีวิสัยทัศน์ 2) การสื่อสารที่ดี 3) การทำงานเป็นทีม 4) การสร้างแรงบันดาลใจ 5) การให้ความสำคัญต่อกลุ่มเป้าหมาย 6) การบริหารอย่างมีระบบ และ 7) ประสิทธิภาพองค์กร อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษาที่มี มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะ บทบาทหน้าที่ และประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษาให้ทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 หรือโลกยุคใหม่ เพื่อนำพาสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จสามารถสนองต่อการแข่งขัน และทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก

สรุปและข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 1. หน่วยงานต้นสังกัดควรนำองค์ประกอบของภาวะผู้นำคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร ไปใช้กับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขตพื้นที่การศึกษาอื่นๆ เพื่อเป็นการพัฒนาสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2. หน่วยงานต้นสังกัดควรสนับสนุนให้สถานศึกษาสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อนำองค์ประกอบของภาวะผู้นำคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร ไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา และเป็นต้นแบบในการพัฒนาคุณภาพ

การจัดการศึกษาต่อไป ข้อเสนอแนะต่อการนำผลการวิจัยไปใช้ 1. การนำองค์ประกอบของภาวะผู้นำคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร ไปใช้ ควรมีวางแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบท ซึ่งจะทำให้การดำเนินการเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2. ผู้บริหารสถานศึกษาที่นำองค์ประกอบของภาวะผู้นำคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษา ไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ควรคำนึงถึงข้อจำกัดของสถานศึกษา เช่น ขนาดของสถานศึกษา ความพร้อมของครู และความพร้อมของนักเรียน เป็นต้น 3. ปัจจัยที่สำคัญที่จะทำให้การบริหารสถานศึกษามีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการ รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องต้องร่วมมือกันในการวางแผนและดำเนินงานร่วมกัน และต้องมีการประเมินความก้าวหน้าของการทำงานเป็นระยะ ๆ

บรรณานุกรม

- ทัศนันท ชุ่มชื่น และคณะ. (2564). ภาวะผู้นำกับการบริหารจัดการศึกษาแนวใหม่. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์.
- พัชรี จงใจธรรม. (2562). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ, 12(1), 15-26.
- ศศิธร ศรีสวัสดิ์. (2564). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการเสริมสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้. วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา, 15(2), 45-60.
- D. Lewis. et al. (1994). Total Quality in Higher Education. Dallas: St. Lucie Press.
- Krejcie, R. V. Et al. (1970). Determining sample size for research activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Sallis, E. (1993). Total quality management in education. London: Kogan Page.